

II. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

22-23 Kasım 2018, Sakarya
<http://www.ulk.ist/>

İş Yükü, Yorgunluk ve Algılanan Görev Teknoloji Uyumu: Hava Trafik Kontrolörleri Üzerinde Bir Araştırma

Meltem Akca

Dr.
İstanbul Üniversitesi
meltemy@istanbul.edu.tr

Öz

Bu çalışmanın amacı iş yükü, yorgunluk ve algılanan görev-teknoloji uyumu arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. İlgili literatürde, iş yükü ve yorgunluk değişkenleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmada ise iş yükü ve yorgunluk arasındaki ilişkinin belirlenmesinin yanı sıra algılanan görev-teknoloji uyumunun bu ilişkideki rolünün de ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

İş yükü, yorgunluk ve görev teknoloji değişkenlerine ilişkin literatür taraması sonucu elde edilen bulgular ışığında bir anket oluşturulmuştur. Huang ve arkadaşları (2008) tarafından Görev-Teknoloji Uyumu teorisi çerçevesinde geliştirilen "Algılanan Görev-Teknoloji Uyumu Ölçeği", Michielsen ve arkadaşları (2004) tarafından geliştirilen "Yorgunluk Değerlendirme Ölçeği" ile Peterson ve arkadaşları (1995) tarafından geliştirilen "İş Yükü Ölçeği" soruları kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul Atatürk ve Ankara Esenboğa Havalimanları'nda çalışan hava trafik kontrolörleri oluşturmaktadır. Barlett, Kotrlık ve Higgins'in (2001) örneklem formülasyonuna göre 995 kişilik bir evrenin örneklem büyüklüğü %95 güven sınırları içerisinde ve %5 anlamlılık düzeyinde 277 olarak hesaplanmıştır. Bu kapsamda anketler kolayda örnekleme yöntemine göre havalimanı çalışan sayıları oranı dikkate alınarak kontrolörlere dağıtılacaktır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin faktöriyel yapıları LISREL 8.8 Scientific Software International programı kullanılarak test edilecektir. Ayrıca demografik verilere ilişkin analizlerin yapılması ve değişkenler arasında düzenleyicilik ilişkisinin test edilmesinde IBM SPSS 21.00 Programı kullanılacaktır.

Araştırma kapsamında hazırlanan anket formları İstanbul Atatürk ve Esenboğa Havalimanları'nda görevli hava trafik kontrolörlerine dağıtılacaktır. Araştırma bulguları, geri dönen anket formlarının analiz edilmesi sonucunda yorumlanacaktır. Bu araştırmada iş yükü ve yorgunluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olabileceği ve algılanan görev-teknoloji uyumunun da bu ilişkide düzenleyici rolü üstlenebileceği tahmin edilmektedir. Bu doğrultuda, görev-teknoloji uyumu algısı yüksek olan hava trafik kontrolörlerinin iş yükü algısı

yüksek olsa bile, görev-teknoloji algısı düşük olan kontrolörlerden daha az yorgunluk hissedecekleri beklenmektedir.

Hava trafik kontrolörlerinin kullandığı sistemler benzer olsa bile algılanan görev-teknoloji uyumu farklılık gösterecektir. Araştırmada kullanılan ölçeklerde de algıyı ölçecek ifadeler yer almaktadır. Araştırma sonuçlarının beklentiler ile benzer şekilde çıkması durumunda hava trafik operasyonlarında kullanılan bilgi teknolojileri ve yatırımlarının kullanım kolaylığına sahip, kullanışlı ve kullanıcı dostu olarak tasarlanması ve bu unsurları dikkate alacak teknolojik yeniliklere yatırım yapılması hususunda ilgili otoritelere tavsiyelerde bulunulacaktır.

Bu araştırmada seçilen örneklem grubu üzerinde çok fazla araştırma yapılmamış olması araştırmanın özgünlüğü olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, yerli literatürde çalışanlara yönelik yapılan araştırmalarda yorgunluk değişkeninin de çok fazla kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın sadece iki havalimanı çalışanları üzerinde yapılması çalışmanın kısıtını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, Devlet Hava Meydanları İşletmesi ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye'nin iniş, kalkış ve transit trafik sayıları dikkate alındığında bu iki meydanın toplam hava trafiğinin % 60'dan fazlasına sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, araştırmada yer alan havalimanlarında aynı teknolojiler kullanılsa bile Türkiye'deki tüm havalimanlarında bu iki meydana bulunan tüm teknolojiler mevcut değildir. Bu nedenle çalışmanın Türkiye'deki tüm havalimanlarında çalışan kontrolörler için genellenebilir olmayacağı ancak araştırma sonuçlarının trafik sayıları göz önünde bulundurulduğunda dikkat çekici olacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

İş Yüğü, Yorgunluk, Hava Trafik Kontrolörü